

An aerial photograph of a dense urban skyline, featuring numerous high-rise buildings and skyscrapers. The image is partially obscured by large, semi-transparent blue geometric shapes, including a large triangle on the left and a diagonal band on the right. The overall aesthetic is modern and architectural.

04

Entorn i regulació

Entorn economicofinancer

4.1. Entorn economicofinancer

Debilitació de l'expansió econòmica en l'àmbit global

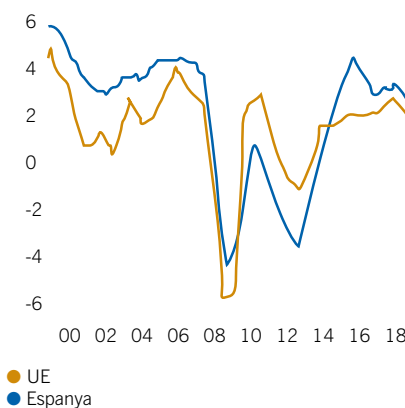
En l'àmbit global, el creixement econòmic ha anat perdent "momentum" al llarg de 2018 a causa de l'augment del proteccionisme, el qual ha minvat el comerç internacional, d'unes condicions de finançament lleugerament més restrictives i de factors idiosincràtics en alguns països (Itàlia, Turquia, Regne Unit...). Segons dades del Fons Monetari Internacional, durant el segon semestre de 2018 la producció industrial, amb l'excepció dels EUA, s'ha anat debilitant sobretot pel que fa a béns de capital.

A Europa, malgrat la fortalesa del consum intern, el descens de la demanda externa (proteccionisme i debilitat d'alguns països emergents) ha debilitat l'expansió econòmica en les economies més obertes de l'Antic Continent. Malgrat això, la zona euro va continuar creant ocupació de manera sòlida, mentre que la caiguda del flux de crèdit es va continuar frenant durant el 2018.

A Espanya, la desacceleració al llarg de 2018 ha estat notablement menys intensa que en el conjunt de la zona euro. Destaca en positiu la fortalesa del consum de les llars, el qual s'ha beneficiat de la generació d'ocupació i de l'efecte expansiu sobre les rendes de les mesures fiscals aprovades en els Pressupostos Generals de l'Estat (PGE) de 2018.

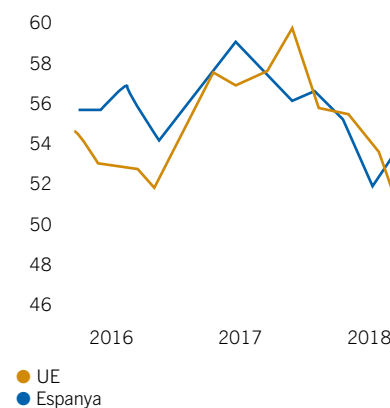
CONSOLIDACIÓ DEL CREIXEMENT ECONÒMIC...

CREIXEMENT ECONÒMIC

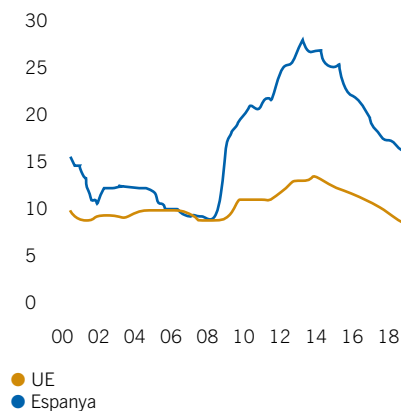
... ENCARA QUE CORRECCIÓ D'INDICADORS AVANÇATS

PMI COMPOST

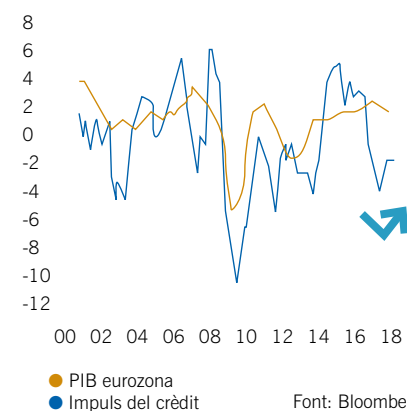
LA CREACIÓ DE LLOCS DE TREBALL SEGUEIX EN INCREMENT...

TAXA D'ATUR

... I VEIEM COM LA CAIGUDA DEL FLUX DE CRÈDIT S'HA FRENAT

FLUX DE CRÈDITS VS. PIB

Política monetària dels principals bancs centrals lleugerament més restrictiva

Als EUA, la Reserva Federal, emparada per la bona evolució de l'economia nord americana, va continuar normalitzant la seva política monetària en elevar en quatre ocasions, una per trimestre, els tipus d'interès oficials fins a situar-los en el rang 2,25 % - 2,50 % malgrat l'expansió econòmica més baixa a la resta del món. A Europa, el Banc Central Europeu va mantenir sense canvis els tipus d'interès oficials i el tipus aplicable a la facilitat de dipòsit en el 0 % i el -0,40 %, respectivament. Pel que fa a les mesures de política monetària no convencionals, el BCE va finalitzar les compres netes d'actius emmarcades en el programa de Quantitative Easing.

Al Regne Unit, el Banc d'Anglaterra va elevar el mes de juny els tipus d'interès oficials fins al 0,75 % des del 0,50 %, i l'única pujada és de 2018. Durant tot l'any, l'entitat presidida per Mark Carney va destacar l'impacte negatiu que estaven tenint les negociacions pel Brexit en els nivells d'inversió privada i en el consum intern, el qual es va reduir

lleugerament en el segon semestre de l'any.

Al Japó, el Banc del Japó va flexibilitzar la compra de bons estatals amb l'objectiu que el bo a 10 anys romanguí al voltant del 0 %. La inflació al país nipó segueix sensiblement per sota de l'objectiu del 2 % del BoJ a causa de factors estructurals idiosincràtics.

Els riscos per al creixement apunten a la baixa

Les tensions comercials entre els EUA i la Xina, les negociacions pel Brexit i unes condicions financeres més restrictives són els principals riscos per al creixement econòmic en l'àmbit global. Tant el comerç com la inversió internacional es podrien veure reduïts si no es resolen les diferències entre les dues principals potències mundials, ja que podria comportar un augment de les tarifes aranzelàries, fet que podria limitar a mitjà i llarg termini l'augment de la productivitat i reduir els nivells d'inversió.

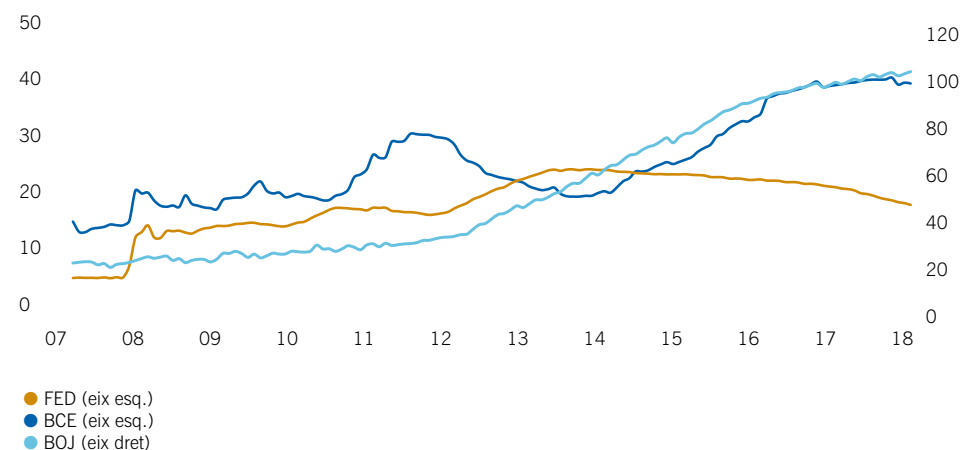
Les perspectives més baixes de creixement van tenir el seu impacte en els mercats financers

Els principals índexs borsaris mundials van acabar el 2018 amb rendibilitats negatives. L'índex alemany DAX va caure aproximadament un 18 % a causa de l'amenaça entorn del comerç internacional en una economia que es caracteritza per l'important pes de les seves exportacions. També a l'Antic Continent, l'Eurostoxx 50 i l'IBEX 35 van caure un 14,3 % i un 15 %, respectivament.

D'altra banda, i malgrat tancar l'any en negatiu, els índexs nord americans van ser els que millor comportament relatiu van tenir i van tancar l'any amb caigudes del 5,6 % en el Dow Jones i del 3,9 % en el Nasdaq, respectivament.

Pel que fa al crèdit, es va veure una ampliació generalitzada dels diferencials tant de l'Investment Grade com del High Yield, i aquells sectors amb més dependència al cicle econòmic van ser els que més van ampliar (financer, industrial i consum discrecional).

VOLUM DEL BALANÇ BCE, FED I BOJ EN RELACIÓ AMB ELS SEUS PIB (%)

DISRUPCIÓ ALS MERCATS FINANCERS (ANY LEHMAN)

2018 es va caracteritzar per la mala evolució de pràcticament la totalitat de mercats financers, el que va portar a una reducció dels beneficis de la diversificació per actius.

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
US 10 Y	MSCI EM	RUSSELL 2000	US 10 Y	EMU HY	MSCI Japan	Global Real Estate	MSCI Japan	RUSSELL 2000	MSCI China	US S/T Gov / Corp
EMU GOV	Global HY	Global Real Estate	Global Inflation	Global Real Estate	RUSSELL 2000	EMU GOV	Global Real Estate	US HY	MSCI EM	US 10 Y
US Aggreg	MSCI China	Commodities	EM Sovereing	Global HY	S&P 500	S&P 500	MSCI Europe	Global HY	S&P 500	EMU GOV
US S/T Gov / Corp	US HY	MSCI EM	EM Local Crncy	MSCI Japan	MSCI Europe	US 10 Y	EMU GOV	Commodities	MSCI Japan	US Aggreg
EMU Corporates	EMU HY	US HY	US IG	MSCI China	EMU HY	EMU Corporates	US 10 Y	EM Local Crncy	RUSSELL 2000	EMU Corporates
US IG	EM Sovereing	Global HY	US Aggreg	EM Local Crncy	US HY	MSCI Japan	EM Sovereing	S&P 500	Global HY	US HY
Global Inflation	EM Local Crncy	S&P 500	US HY	EM Sovereing	Global HY	US IG	EM Local Crncy	EM Sovereing	EM Local Crncy	US IG
EM Local Crncy	Global Real Estate	EM Sovereing	EMU GOV	US HY	EMU GOV	EM Sovereing	US Aggreg	MSCI EM	EM Sovereing	EMU HY
EM Sovereing	MSCI Europe	EM Local Crncy	Global HY	MSCI EM	EMU Corporates	US Aggreg	US S/T Gov / Corp	EMU HY	Global Inflation	Global Real Estate
US HY	RUSSELL 2000	EMU HY	EMU Corporates	RUSSELL 2000	MSCI China	EM Local Crncy	EMU HY	US IG	US HY	Global HY
Global HY	S&P 500	US 10 Y	US S/T Gov / Corp	EMU Corporates	US S/T Gov / Corp	MSCI China	EMU Corporates	EMU Corporates	MSCI Europe	Global Inflation
EMU HY	Commodities	US IG	S&P 500	S&P 500	US IG	MSCI Europe	US IG	Global Real Estate	US IG	EM Sovereing
RUSSELL 2000	US IG	MSCI Europe	EMU HY	MSCI Europe	US Aggreg	EMU HY	S&P 500	Global Inflation	EMU HY	EM Local Crncy
Commodities	EMU Corporates	US Aggreg	RUSSELL 2000	EMU GOV	Global Inflation	RUSSELL 2000	Global HY	EMU GOV	US Aggreg	S&P 500
S&P 500	Global Inflation	EMU Corporates	Global Real Estate	US IG	Global Real Estate	Global Inflation	US HY	US Aggreg	US 10 Y	RUSSELL 2000
MSCI Japan	MSCI Japan	Global Inflation	MSCI Europe	Global Inflation	MSCI EM	US HY	Global Inflation	US 10 Y	EMU Corporates	Commodities
MSCI Europe	US Aggreg	MSCI China	Commodities	US Aggreg	EM Sovereing	US S/T Gov / Corp	RUSSELL 2000	US S/T Gov / Corp	US S/T Gov / Corp	MSCI Europe
Global Real Estate	EMU GOV	EMU GOV	MSCI China	US 10 Y	US 10 Y	Global HY	MSCI China	MSCI Europe	Commodities	MSCI EM
MSCI China	US S/T Gov / Corp	US S/T Gov / Corp	MSCI EM	US S/T Gov / Corp	EM Local Crncy	MSCI EM	MSCI EM	MSCI China	EMU GOV	MSCI Japan
MSCI EM	US 10 Y	MSCI Japan	MSCI Japan	Commodities	Commodities	Commodities	Commodities	MSCI Japan	Global Real Estate	MSCI China

Caiguda de Lehman Brothers

- Rendibilitat negativa
- Rendibilitat positiva

4.2 Entorn bancari

La baixa rendibilitat és un dels reptes que està afrontant el sector bancari europeu i és considerada un risc sistèmic per a l'estabilitat financera segons el Banc Central Europeu. Juntament amb l'execució de programes d'eficiència i de control de costos i la diversificació i millora de les fonts d'ingressos, la màxima autoritat monetària europea advoca per la transició cap a la digitalització com un factor determinant en els plans de negoci de les entitats financeres per als pròxims exercicis.

Una sèrie de polítiques reguladores estan ajudant a establir el marc institucional adequat perquè el sector a Europa realitzi aquests ajustos necessaris en els models de negoci. Unes mesures que han d'incloure l'acabament de la unió bancària i del Fons de Garantia de Dipòsits comunitari, l'harmonització de directives nacionals, l'avanç en la unió dels mercats de capitals o el reforç de la resolució d'actius improductius.

Sector bancari espanyol

L'evolució de les principals partides del negoci bancari a Espanya durant l'any 2018 ha vingut marcada per una acceleració de la caiguda del crèdit brut als sectors residents (-4,1 % interanual), impulsat a la baixa per la reducció dels crèdits dubtosos, que cauen en un 20,8 % agregat gràcies a les vendes de carteres d'actius improductius. Quant a la nova concessió, fins i tot sent superior en volum al registrat l'any anterior en tots els segments, no és suficient per compensar les amortitzacions i els venciments.

Centrant-nos en la composició, cal destacar, quant a les famílies, l'impuls del crèdit al consum i, quant a les empreses, l'activitat cap a pimes que continua la seva taxa elevada de creixement, sobretot per la fixació d'unes millors condicions financeres, que tenen el seu reflex en uns tipus d'interès a la baixa.

Centrant-nos en la composició, cal destacar, quant a les famílies, l'impuls del crèdit al consum i, quant a les empreses, l'activitat cap a pimes que continua la seva taxa elevada de creixement, sobretot per la fixació d'unes millors condicions financeres, que tenen el seu reflex en uns tipus d'interès a la baixa.

En relació amb els recursos de la clientela, es continua produint una forta sortida de dipòsits a termini, la gran majoria traspassats a la vista, davant de l'expectativa que la situació de tipus baixos no es reverteixi en un període curt de temps. D'altra banda, la participació de clients en fons d'inversió s'ha ressentit per les correccions dels mercats financers en l'última part de l'any.

Durant aquest 2018 hi ha hagut una forta caiguda de la taxa de mora. Aquesta reducció, de 201 punts bàsics, és conseqüència directa del fort increment de les vendes de carteres d'actius improductius que s'han produït al llarg de l'any, les quals han assolit aproximadament els 60.000 milions d'euros entre operacions anunciades i realitzades. Derivat d'això, a tancament d'any, la taxa de mora del sector s'ha situat en el 5,84 %.

Si analitzem l'evolució dels resultats agregats del sector, observem que el marge d'interessos torna a baixar. Els menors ingressos derivats dels baixos tipus d'interès no aconsegueixen ser compensats, en la mateixa quantia, per una reducció en els costos financers. El que sí que s'ha registrat durant aquest 2018 és un fre en l'esmentada caiguda gràcies a la millora dels ingressos financers (concessió de crèdit al consum i compra de deute perifèric). Per la seva banda, les comissions continuen incrementant el seu pes en la generació d'ingressos recurrents, sobretot en la part de gestió d'actius i no tant en la de prestació de serveis directament relacionats amb el negoci bancari.

Les despeses d'exploració es redueixen un 2,5% el 2018, evidenciant els efectes positius de l'ajust de capacitat dels últims períodes. També és ressenyable, en l'apartat de sanejaments, la reducció de provisions i pèrdues per deteriorament que està experimentant el sector el 2018, el que porta a un resultat a net total del sector de 12.400 milions.

Aquesta evolució positiva en el compte de resultats té com a principal conseqüència una notable millora en els indicadors de rendibilitat que se situa en el 5,74% en termes de ROE. Finalment, la solvència del sector financer espanyol presenta una ràtio de CET1 de 11,8% a tancament d'any, una mica inferior al de 2017.

	Desembre 2018	Variació anual (YTD)	
	Saldo milions €	Milions €	%
Dipòsits (total sistema)	1.114.841	25.796	2,4 %
Dipòsits a la vista	931.179	74.105	8,6 %
Dipòsits a termini	183.661	48.309	-20,8 %
Crèdit a ASR	1.150.228	48.878	-4,1 %
Del qual: Normal	1.083.034	21.898	-2,0 %
Del qual: Dubtós	67.194	26.980	-28,6 %
Crèdit a les AP	68.956	9.154	-11,7 %
Taxa de morositat	5,84 %	-201 P.B.	
Per numerador		- 225 P.B.	
Per denominador		19 P.B.	
LtD	103 %	- 6,9 P.B.	

Font: Afi a partir del Banc d'Espanya

La nova normalitat de la rendibilitat del sector s'obté per una menor pressió dels actius deteriorats.

4.3 Entorn regulador

El setembre de 2018 es van complir 10 anys del col·lapse de Lehman Brothers, considerat el moment clau d'una crisi financera que va començar a gestar-se el 2007 amb les dificultats en el mercat nord americà de préstecs subprime.

A partir de l'anàlisi de les raons de la crisi, el 2009 el G20 va acordar una sèrie de reformes que gradualment s'han traslladat a la normativa bancària. A Europa, les reformes van cristal·litzar el 2014 amb el naixement de la Unió Bancària, que integra diverses iniciatives que s'han desenvolupat a diferents velocitats.

Així, dels tres pilars de la Unió Bancària, el Mecanisme Únic de Supervisió (MUS) és el que es troba en fase més avançada, si bé en el cas de les entitats menys significatives encara queda per implementar de forma més apropiada el principi de proporcionalitat. El Mecanisme Únic de Resolució (MUR) ha avançat en la seva estructura institucional, però està pendent de diversos desenvolupaments

que li permetin complir de millor manera amb el seu mandat. El flux de comunicació entre MUS i MUR s'ha d'enriquir per evitar la duplicitat en la remissió d'informació per part de les entitats i facilitar la tasca supervisora en els seus diferents àmbits. Per la seva banda, el Fons de Garantia de Dipòsits europeu requereix encara que s'estableixi el seu projecte de desenvolupament.

El 2019, a diferència de la situació de finals de 2018, es disposa de la transposició de pràcticament totes les directives europees, algunes de gran calat i impacte per a les activitats financeres, supervisores, el mercat i el client, com són la MIFID II, la PSDII o la Llei de Crèdit Immobiliari.

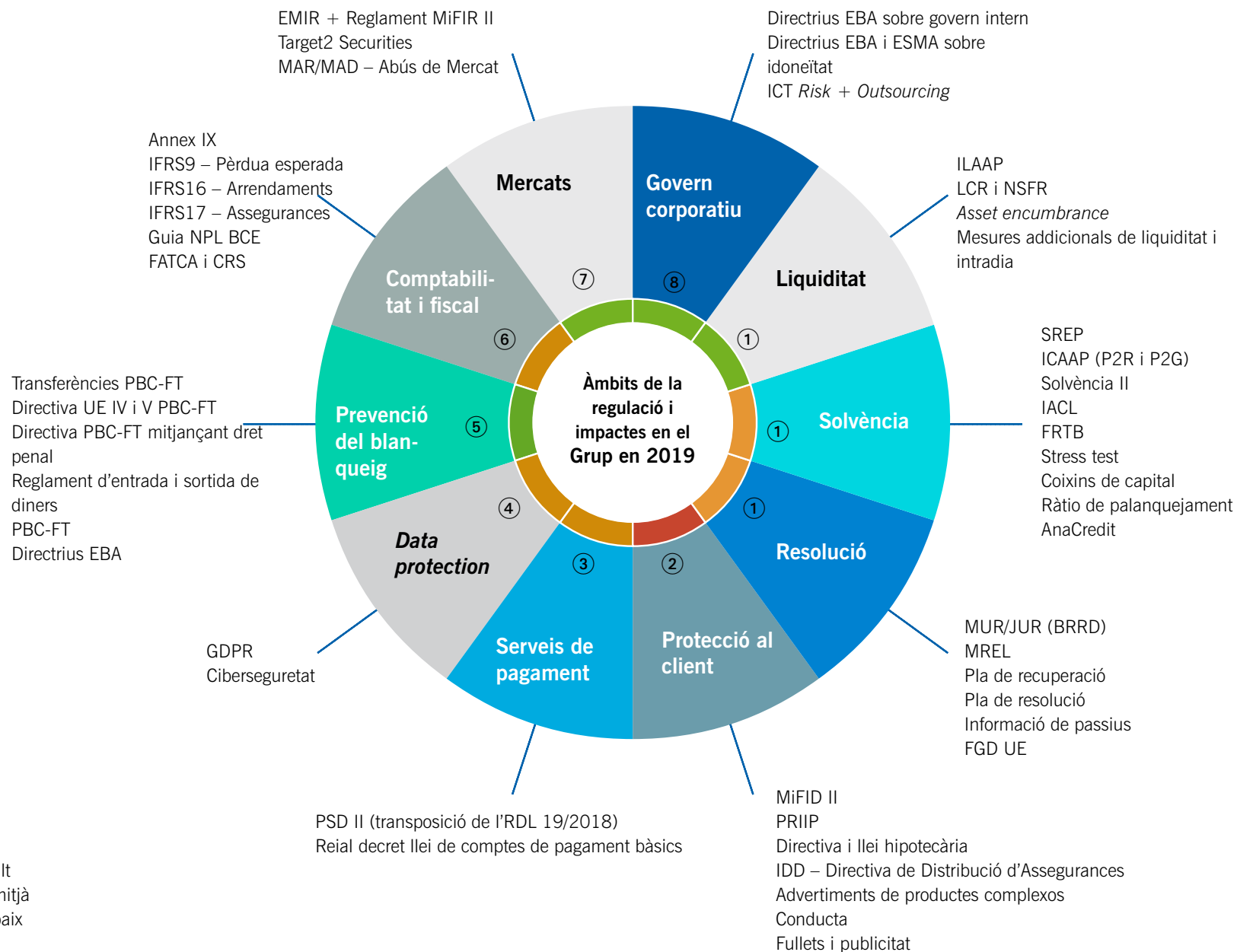
Per tant, el 2019 es preveu com un exercici amb un impacte regulador notable per a les entitats per la necessitat de dur a bon terme les diferents fases d'implantació efectiva de la regulació transposada

Així mateix, cal destacar **dos factors que incrementen el gran repte regulador per al sector.**

1. Les entitats no han afrontat les novetats reguladores en posició d'igualtat. La grandària, recursos, estructura, complexitat, activitat i fins i tot forma societària (com per exemple el de cooperativa de crèdit) han jugat i juguen un paper rellevant en les diferents maneres d'afrontar la regulació. Com s'ha esmentat en la introducció, fins ara no s'ha desenvolupat un principi de proporcionalitat que situï en igualtat de condicions l'esforç requerit per les entitats de grandària diferent per complir la regulació. No obstant això, les modificacions recents en la regulació de solvència obren camí per canviar la tendència.

2. A més, es viu un moment d'alta litigiositat en el sector bancari, seguint la línia d'exercicis anteriors, si bé la nova llei de crèdit immobiliari comença a posar ordre en l'àmbit creditici. Es tracta d'una qüestió preocupant que incorpora un grau alt d'inseguretat jurídica i incertesa per a les entitats, ja que fins i tot quan la venda d'un producte s'ha fet complint la legislació vigent pot declarar-se la nul·litat dels contractes o d'alguna o algunes de les seves clàusules. Aquest context se suma al volum alt de nova regulació, amb àmbits, abast i dates d'entrada en vigor molt diferenciades, que tampoc no ajuden a tenir un marc regulador estable en el temps.

Tot seguit, s'identifiquen els àmbits en què el Grup realitza el seguiment dels canvis reguladors, i a continuació es desenvolupen aspectes destacables en alguns d'aquests canvis.

1 Solvència, liquiditat i resolució

NPL. Actius improductius. Els NPL continuen entre les prioritats supervidores. Amb la implementació de les modificacions en la Capital Requirements Regulation, en els nous crèdits que es trobin en situació de morositat, el defecte de cobertura respecte a certs nivells s'haurà de deduir del capital.

ICAAP e ILAAP. Segon exercici de reporting del procés d'avaluació de l'adequació del capital intern (ICAAP) i del procés d'avaluació de l'adequació de la liquiditat interna (ILAAP) amb la Guia dels Processos d'Autoavaluació del Capital i de la Liquiditat.

CRD V i CRR II. Després de finalitzar amb acord la fase de diàleg entre la Comissió, el Parlament i el Consell, la proposta per a una nova directiva (CRD V) i un nou reglament (CRR II) sobre requeriments de capital i liquiditat es troba en la fase d'aprovació en el Parlament Europeu. La CRR II estableix a la UE el Leverage Ratio en el 3 % i l'NSFR Ratio en el 100 %. També crea una categoria nova d'entitats, les "entitats petites i no complexes" (SNCI), amb menys obligacions en reporting pendent de desenvolupament.

Basilea III. Després de l'acabament de les reformes de Basilea III, s'està treballant en la seva aplicació a la UE per al 2023.

FRTB. Les entitats petites i mitjanes estaran exemptes de l'obligació de reporting de risc de mercat per al 2020 sobre la base del mètode estàndard del Fundamental Review of the Trading Book (FRTB).

Resolució. Actualització de la informació necessària per a l'elaboració per part de les autoritats del pla de resolució. Estan previstes modificacions en la Directiva sobre la Reestructuració i Resolució d'Entitats de Crèdit (BRRD) arran de les experiències obtingudes en la seva implementació.

Fons de Garantia Europeu. Aspecte encara pendent de diferent nivell polític i amb certa controvèrsia i falta de consens entre diferents Estats membres.

MREL. El Single Resolution Board estableix els requeriments mínims de fons propis i passius elegibles sobre els actius ponderats per risc, i el mes novembre va actualitzar les seves polítiques per a bancs no complexos que queden pendents en els seus aspectes concrets.

Integració de la sostenibilitat. L'EBA estudiarà en els propers 2 anys la integració d'elements ISR en els processos de gestió del risc i l'SREP.

2 Protecció al client

La protecció al client és un dels focus reguladors i supervisors més grans dels últims exercicis. Amb una sèrie de directives i reglaments en l'àmbit europeu, es pretén millorar en la transparència i en la protecció del client bancari. En aquest àmbit, el 2019 serà un exercici d'impacte en el desenvolupament de la implantació efectiva de normes com MiFID II i la Llei Hipotecària, i s'espera la transposició definitiva de l'IDD (Directiva de Distribució d'Assegurances).

Atenció al Client. Es preveu la publicació d'una nova llei sobre els processos de resolució extrajudicial en el sector financer, en la qual s'esperen canvis i més exigències en els serveis d'atenció al client de reclamacions i queixes.

Publicitat. Es preveu una nova normativa que reforci els requisits d'elaboració, control i difusió de campanyes publicitàries en l'àmbit bancari.

Preferències ISR. La Comissió va publicar les propostes legislatives que estableixen nous requisits perquè els assessors financers sol·licitin als clients les seves preferències respecte als criteris ASG. S'està elaborant una taxonomia i les mesures s'adoptaran una vegada que s'hagi aprovat el reglament.

3 Serveis de pagament

Els serveis de pagament intracomunitaris, des de fa uns exercicis, estan sent objecte de preocupació, supervisió i regulació per part de la UE. Es va iniciar amb SEPA i, progressivament, s'hi han afegit disposicions addicionals.

Aquest paquet normatiu pretén eliminar barreres d'entrada i sortida, facilitar els pagaments entre clients de diferents entitats europees i donar cabuda i regular nous agents.

PSD2. La Directiva PSD2, que regula el que s'ha indicat anteriorment, s'hauria d'haver transposat en la seva totalitat, si bé el 2018 únicament s'ha transposat parcialment, per la qual cosa s'espera un desenvolupament més gran per al 2019.

4 Protecció de dades/Fintech

Ciberrisc. Un àmbit d'especial preocupació per al supervisor continuarà sent el risc d'atacs cibernètics. Es preveuen fins i tot tests d'estrès per a certes entitats en escenaris adversos davant d'aquest risc.

En els últims exercicis, i es preveu que es continuï amb aquesta tasca, s'han implementat diferents paquets normatius que pretenen millorar la seguretat en les transaccions electròniques i harmonitzar i millorar la protecció de dades personals, també fruit de les noves tecnologies

GDPR. Una vegada va entrar en vigor el 2018 el General Data Protection Regulation (GDPR), s'espera per al 2019 l'adaptació a l'esmentat Reglament UE de l'actual Llei Orgànica de Protecció de Dades amb la finalitat d'aclarir i desenvolupar certes casuístiques de la norma europea.

5 Prevenció del blanqueig

Harmonització. S'harmonitzen, en l'àmbit europeu, normes i requisits en la lluita contra el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme. L'impacte en l'àmbit nacional no s'estima elevat.

Criptomonedes. Adicionalment, es continuaran els desenvolupaments normatius, la supervisió i les guies en l'àmbit de les criptomonedes.

6 Comptabilitat i fiscal

IFRS 9. Segon exercici en funcionament de la nova circular comptable (IFRS9) amb efectes en el càlcul de provisions de les exposicions de risc segons la pèrdua esperada.

NIIF 16. Aplicació de la Norma Internacional d'Informació Financera 16 amb el nou tractament comptable dels arrendaments.

NIIF 17. Una nova norma comptable integral per a contractes d'assegurança, que s'aplicarà a partir de 2021.

7 Mercats

No es preveuen grans novetats, encara que se seguirà amb el desenvolupament de normes ja publicades en exercicis anteriors amb la finalitat de reforçar la transparència en els mercats, així com d'homogeneïtzar criteris en l'àmbit comunitari (EMIR/TARGET2S/MAD-MAR).

8 Govern corporatiu

Les Autoritats Supervisores Europees (ESA) han emès guies definitives per a les autoritats nacionals en l'àmbit del govern intern de les entitats i del procés d'avaluació de la idoneïtat dels membres del Consell, Direcció General i personal clau.

Integració en SREP. Les dues guies entren dins del procés del govern intern dels riscos en l'SREP (Supervisory Review Evolution Process).

Consell. Pretenen reforçar aspectes de governança de les entitats (motiu de preocupació en ser un dels originadors de la crisi financera) i augmentar els requisits en el procés de selecció, avaluació i aprovació de certs càrrecs en les entitats.

Externalització. Es pretén, així mateix, implementar bones pràctiques en l'àmbit de l'externalització de funcions.

